

Päivämäärä
28.12.2009

VAPO OY

POLVISUON LINNUSTO- SELVITYS

VAPO OY
POLVISUON LINNUSTOSELVITYS

Päivämäärä **28/12/2009**
Tarkastus **28/12/2009**
Laatija **Petri Hertteli**
Tarkastaja **Petri Hertteli**
Kuvaus **Polvisuon (Kuivaniemi) linnustoselvitys**

Viite 82124662-01

SISÄLTÖ

1.	johdanto	1
2.	aineisto ja menetelmät	1
2.1.	Pesimälinnusto	1
2.2.	Muutonaikainen linnusto	2
3.	Tulokset	2
3.1	Pesimälinnusto	2
3.2.	Muutonaikainen linnusto	3
3.3.	Vuosien 2003 ja 2009 laskentojen välinen vertailu	3
4.	yhteenveto ja päätelmät	4

KIRJALLISUUS

LIITTEET

- Liite 1. Polvisuon sijaintikartta
- Liite 2. Polvisuon selvitysaluekartta
- Liite 3. Polvisuon muutonaikainen lajisto
- Liite 4. Polvisuon pesimälajisto
- Liite 4. Polvisuon lajistotaulukot

1. JOHDANTO

Polvisuo sijaitsee Kuivaniemellä Oijärven eteläpuolella. Turvetuotantoon suunnitellun tutkimusalueen koko on noin 338 hehtaaria. Tutkimusalue on pääosin ojittamatonta nevaa ja vähäisessä määrin rämettä. Ojitettuja suonosia esiintyy itä- ja luoteisosassa suota. Ojitetut suonosat ovat muuttumia.

Aiempi lintuselvitys Polvisuolta on vuodelta 2003, jolloin tutkimusalueen pesimälinnusto laskettiin piste- ja linjalaskentamenetelmällä (Parviainen, 2003). Tämän selvityksen laskenta ajoittuu vuoteen 2009 ja menetelmänä on käytetty kartoituslaskentaa. Tavoitteena oli päivittää ja samalla mahdollisesti täydentää tietoja pesivän linnuston koostumuksesta ja saada käsitystä myös alueen muutonaikaisesta merkityksestä. Laskennoissa huomioitiin erityisesti uhanalaisten (Rassi ym. 2001), EU:n lintudirektiivin liitteen I lajien (Neuvoston direktiivi 79/409/ETY) sekä Suomen erityisvastuulajien esiintyminen (Rassi ym. 2001, Leivo ym. 2002). Tässä raportissa esitellään laskentojen menetelmät ja tulokset, sekä vertaillaan vuosien 2003 ja 2009 laskentatuloksia. Vuoden 2009 maast selvityksistä sekä raportoinnista, vastasi luontokartoittaja, ympäristösuunnittelija AMK Petri Hertteli Ramboll Finland Oy:stä. Linnustoselvitys on tehty Vapo Oy:n toimeksiannosta.

2. AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1. Pesimälinnusto

Kesällä 2009 pesimälinnustoa kartoitettiin käymällä jalkaisin kertaalleen läpi suoalueet 24.6 klo 04.00-09.30.

Sää oli tyyni, kirkas ja päivällä noin +20°. Havainto-olosuhteet olivat hyvät, mutta lämpimästä säästä johtuen lintujen laulu- ja soidinaktiivisuuden havaittiin lopahtavan tavallista aiemmin aamulla, kahdeksan jälkeen. Laskenta ja parimäärien tulkinta tehtiin kartoituslaskennan tapaan Koskimiehen ja Väisäsen (1988) julkaisemia ohjeita soveltaen. Pesiväksi pariksi tulkittiin mm. laulava koiras, havaittu pari tai yksinäinen naaras sopivassa pesimäympäristössä pesimäaikaan sekä varoitteleva yksilö, havaittu poikue tai pesä. Laskennoissa keskityttiin varsinaisiin suolla pesiviin vesi- ja rantalintuihin. Tutkimusalueella pesii myös yleisiä metsälintuja, joiden parimääriä ei pyritty selvittämään. Lisäksi selvityksessä kiinnitettiin huomiota lajeihin, joille suoalueella voi olla merkitystä ruokailualueena.

Menetelmänä kartoituslaskenta soveltuu hyvin suoalueiden pesimälinnuston selvittämiseen selkeärajaisilla ja pienehköillä laskentakohteilla, koska koko alue pystytään inventoinnin aikana käymään systemaattisesti läpi. Eri lintulajien pesintöjen ajoittumisen, lintujen satunnaisen liikkumisen ja esim. sääolosuhteiden vaihtelun vuoksi kattavan aineiston keräämiseksi alueella tulisi kuitenkin suorittaa useita laskentakertoja, jolloin mahdollisimman suuri osa pesivistä yksilöistä pystyttäisiin laskentojen aikana havaitsemaan ja samalla erottamaan pesivästä kannasta siellä muutoin oleilevat yksilöt.

Tässä selvityksessä tarkastellaan myös vuoden 2003 tuloksia. Tuolloin selvitettiin alueen pesimälinnusto linjalaskentamenetelmällä. Alue laskettiin 19.6. laskentalinjoilta, joiden yhteispituus oli 5,9 km.

Vuosien 2003 ja 2009 laskentojen eroavaisuuksista johtuen linnustosta tapahtuneita muutoksia on vaikea arvioida. Laskenta-ajankohta on molempina vuosina samankaltainen ja myöhäisyys mahdollisesti vaikuttaa tuloksiin jonkin verran. Osa linnuista mm. pikkukuovi ja työtyöhyppä, on saattanut pesinnän epäonnistuttua poistua alueelta. Vuosien 2003 ja 2009 tuloksia rinnakkain tarkastelemalla saadaan kuitenkin oikean suuntainen kokonaiskuva alueen pesivästä linnustosta.

Vuoden 2009 tutkimusalueen rajat on nähtävissä liitteessä 2. Vuoden 2003 tutkimusalueen eroavaisuus vuoteen 2009 nähden on vähäinen, eikä laskennallisesti merkittävä.

2.2. Muutonaikainen linnusto

Tutkimusalueen muuton aikaista merkitystä selvitettiin yhdellä muutontarkkailupäivällä 8.5.2009 klo 10.00- 15.00. Kevään havainnointi suoritettiin Polvisuon merkittävimmillä, avoimilla ja ojitamattomilla kohteilla, joilta myös tutkimusalueelle saapuvaa ja ohittavaa muuttoa pystyttäisiin seuraamaan laaja-alaisesti samanaikaisesti. Lisäksi alueella kierrettiin koealaluonteisesti, niin että valtaosa tutkimusalueesta saatiin havainnoitua.

Vuoden 2003 muutonaikainen laskenta suoritettiin 15.5 klo 06.00-13.00 pistelaskentamenetelmällä 20:a laskentapisteeltä. Lisäksi aluetta kuljettiin myös koealaluonteisesti läpi.

3. TULOKSET

3.1 Pesimälinnusto

Vuoden 2009 laskennan tulokset on esitetty liitteessä 4 ja 5.

Tutkimusalueella havaittiin vuonna 2009 kaikkiaan 12 suoympäristössä pesivää lintulajia, joiden kokonaismääräksi muodostui 18 paria. Kaikki metsälinnut huomioiden (mm. peippo ja pajulintu) lintukannan kokonaistiheys olisi luonnollisesti selvästi suurempi, mutta tässä selvityksessä niitä ei laskettu. Pesimälintulaskennassa keskityttiin suoalueille olennaisen (suolajiston, uhanalaisten ja harvalukuisten) lajiston laskentaan.

Tutkimusalueen runsaimmat lajit olivat suoympäristön varpuslinnut niittykirvinen (*Anthus pratensis*) ja keltavästäräkki (*Motacilla flava*) (6 paria). Pohjansirkkuja (*Emberiza rustica*) tulkittiin rajausalueen sisäpuolella pesivän kaksi paria (2 paria). Kahlaajia esiintyi niukasti. Pikkukuovi (*Nunmenius phaeopus*) ja liro (*Tringa glareola*) esiintyivät vain yhdellä parilla (1 paria).

Kartoituslaskennassa saatu linnustotiheys suhteutettuna pelkästään rajatulle tutkimusalueelle ilman pajulintua ja peippoa oli noin 5,3 paria/km².

Huomionarvoiset lajit

Lintulaskennassa tulkittiin pesiväksi viisi (5) Suomessa esiintyvistä 19 suolintulajista (Väisänen ym. 1998). Polvisuolla pesivät suolintulajit olivat riekko, liro, pikkukuovi, niittykirvinen ja keltavästäräkki.

Valtakunnallisesti uhanalaisia lajeja ei havaittu pesivänä. Silmälläpidettäviä esiintyi yksi (1) laji ja alueellisesti uhanalaisia kolme (3) lajia. EU:n lintudirektiivin liitteessä I mainituista lajeista pesi kaksi lajia (2) ja Suomen kansainvälisiä linnustonsuojelun erityisvastuulajeja kolme (3) lajia (liite 5.)

Valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lintulajit sekä silmälläpidettävät lajit

Valtakunnallisesti uhanalaisia lajeja ei havaittu pesivänä. **Teeri** on silmälläpidettäväksi luokiteltava (NT). Pohjanmaan alueella (vyöhyke 3a), jonne tutkimusalue uhanalaisjaottelussa sijoittuu, uhanalaisiksi (RT) luokitelluista tavattiin **keltavästäräkki**, **pikkukuovi** ja **liro**.

Lintudirektiivin liitteen I lajit

Euroopan Unionin lintudirektiivi on annettu vuonna 1979. Direktiivin tarkoitus on suojella Euroopan unionin alueen luonnonvaraisia lintuja ja erityisesti muuttolintujen sekä kansainvälisesti arvokkaiden kosteikkoalueiden suojelua. Erityisiä lajikohtaisia suojeluvuorotteita on asetettu tiettyihin lajeihin, jotka mainitaan lintudirektiivin liitteessä I.

Polvisuon pesimälinnustoon kuuluivat lintudirektiivin I liitteen lajeista: **liro** ja **teeri**.

Suomen erityisvastuulajit (EVA)

Suomen erityisvastuulajit ovat Euroopan laajuisesti uhanalaisia ja taantuneita lintuja, joiden levinneisyys on EU:ssa keskittynyt Suomen alueelle. Lajien säilymisellä Suomessa voidaan katsoa olevan merkittävä kansainvälinen vastuu. Polvisuolla erityisvastuulajeista havaittiin **pikkukuovi**, **liro** ja **teeri**.

Jäljempänä on tarkasteltu huomionarvoisimmiksi katsottujen lajien havaintoja.

Riekko havaittiin Polvisuon luoteisosassa.

Liro on yksi soiden runsaslukuisimpia kahlaajalajejamme. Polvisuolla esiintyi vain yksi pari.

Pikkukuoveja esiintyi tutkimusalueella vain yksi pari.

Keltavästäräkki on Pohjois-Suomen runsain suolintulaji. Polvisuolla sitä esiintyi saman verran kuin niittykirvisiä. Havaittuja pareja oli 6.

3.2. Muutonaikainen linnusto

Kevätmuuton tarkkailu

Kevään 2009 muutontarkkailupäivä ajoittui tutkimusalueella jäidenlähdon aikaan 8.5, jolloin suo oli lumeton, mutta ojat jäässä. Tiedustelun mukaan kevätmuutto oli jo tuolloin alkanut Simon ja Ranuan alueilla mm. joutsenia, kurkia ja hanhia havaittu. Suon rimpipinnat olivat päivälläkin vielä jäässä. Sumuisena ja koleana päivänä ei ylilentävää muuttoa havaittu. Muuton tarkkailussa tutkimusalueella suolla havaitut lajit, olivat:

- 4 kpl kurkea
- 5 kpl pikkukuoveja
- 1 kpl valkoviklo
- 1 kpl liro
- 3 kpl kapustarintoja
- 2 kpl teeriä
- 4 kpl töyhtöhyyppiä
- 1 kpl taivaanvuohi
- 1 kpl keltavästäräkki
- 1 kpl kuovi
- 1 kpl palokärki

Muutonaikainen linnusto on esitetty liitteessä 3 ja 5.

3.3. Vuosien 2003 ja 2009 laskentojen välinen vertailu

Pesimälinnusto

Tulosten mukaan suolinnuston kannalta olennaisten lajien (suojelellisesti merkittävät lajit) koostumus on vähentynyt vuodesta 2003 vuoteen 2009. Vuonna 2003 havaituista pesimälajeista puuttui vuonna 2009 kurki, kapustarinta, taivaanvuohi, käki ja pensastasku. Vuonna 2009 havaittiin vain yksi laji (teeri) jota ei havaittu vuonna 2003. Parimäärissä huomattavin lasku on tapahtunut varpuslinnustossa, mutta merkittävämpää on kahlaajalinnuston parimäärien putoaminen käytännössä kahteen (2) havaittuun yksilöön 2009 (liro ja pikkukuovi). Vuonna 2003 kahlaajia esiintyi neljä (4) paria (kurki, kapustarinta, pikkukuovi ja liro), joka sekin on vähän melko suurelle suoalalle.

Muutonaikainen linnusto

Muutonaikaisen linnuston koostumuksessa ei ole tapahtunut suuria muutoksia, kun tavanomaista metsälajistoa ei huomioida. Vuonna 2009 ei havaittu vuoden 2003 muutonaikaisesta lajistosta hiirihaukkaa ja niittykirvistä (7 paria). Toisaalta vuonna 2009 havaittiin valkoviklo (1 pari) ja teeri (2 paria), ja töyhtöhyyppiä (2 paria) ja isokuovi (1 pari) joita ei havaittu vuonna 2003. Mikäli vuonna 2003 ylilentävää 20 yksilön kapustarintaparvea ei laskea kuuluvan Polvisuon muutonaikaiseen lajistoon, suurimmat muutokset muutonaikaisessa lajimäärissä kohdistuvat varsinaiseen suolajiston niittykirvisen puuttumiseen, liron vähenemiseen kuudesta parista yhteen ja keltavästäräkin vähenemiseen viidestä parista yhteen vuoteen 2009. Pikkukuovien lukumäärät pysyivät suunnilleen samoina.

4. YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT

Polvisuon pesimälinnustoa inventoitiin 24.6.2009 kertaalleen tehtynä kartoituslaskentana. Yhden kerran kartoituksella ei voida selvittää linnustoa luotettavasti, mutta voidaan saada suuntaa linnuston koostumuksesta ja suojeluarvosta. Pesiviä pareja ja mahdollisesti lajejakin jää kuitenkin havaitsematta. Pesimälintukartoituksissa keskityttiin suon avonaisiin osiin ja varsinaisiin suolla pesiviin lintuihin. Muuttolinnustoa kartoitettiin 8.5.2009 yhtenä päivänä pääsääntöisesti polvisuon merkittävimmillä, avoimilla ja ojittamattomilla kohteilla.

Pesimälintukartoituksessa 2009 havaituista lajeista tulkittiin pesiviksi yhteensä 12 lajia ja 18 paria, mutta todellinen lajimäärä lieene jonkin verran suurempi. Valtakunnallisesti uhanalaisia lintulajeja ei tavattu pesivänä. Teeri sisältyy Silmälläpidettäviin (NT) lajeihin. Alueellisesti uhanalaisia (RT) lajeja keltavästäräkki, pikkukuovi ja liro. Lintudirektiivin I liitteen lajeja olivat liro ja teeri. Erityisvastoalajeista havaittiin pesivinä pikkukuovi, liro ja teeri.

Vuosien 2003 ja 2009 laskentojen tulokset eivät ole vertailukelpoisia laskentamenetelmistä johtuen, mutta lajiston koostumus ei suuresti näytä muuttuneen eri laskentamenetelmistä huolimatta. Parimäärissä on tapahtunut sekä taantuvaa että lisääntyvää muutosta vuosien 2003 ja 2009 välillä, mutta merkittävämpänä muutoksena voidaan pitää varsinaisen suolajiston vähenemistä.

Suoalueella näyttää havaintojen perusteella olevan jonkinlainen merkitys lintujen muuton aikaisena levähdysalueena. Lajisto on kuitenkin tavanomaista, eikä määrällisesti merkittävää. Tutkimusalueen merkitystä muutonaikaisena levähdysalueena ei kuitenkaan saada näin vähäisellä tarkkailulla luotettavasti selville. Muuttolinnustolle merkittäviä suoalueita, kuten laajoja ja märkiä rimpisoita, ei kuitenkaan juuri sijaitse tutkimusalueella. Linnuston kannalta parhaat kohteet suola sijoittuvat vuoden 2003 tapaan ojittamattomiin keskiosiin.

Polvisuota voidaan pitää melko tavanomaisena suona linnuston koostumuksen perusteella. Varsinaisia suolintuja alueella esiintyy niukasti, joten Polvisuo ei ole erityisen laadukas lintusuo. Suon pesimälinnuston kannalta arvokkaimmiksi osiksi vuonna 2003 on mainittu tutkimusalueen ojittamattomat keskiosat. Lajisto keskittyi samoille alueille myös vuonna 2009. Tutkimusalueen läheisyydessä sijaitsevat turvetuotantoalueet laskevat suon linnustollista arvoa. Tutkimusalueen läheisyydessä ei sijaitse suojelualueita.

Kokkolassa 28. päivänä joulukuuta 2009

RAMBOLL FINLAND OY

Hannu Tikkanen
Johtava erikoissuunnittelija
FM, biologi

Petri Hertteli
Luontokartoittaja,
Ympäristösuunnittelija

KIRJALLISUUS

Koskimies P. & Väisänen R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. Helsingin yliopiston eläinmuseo. 143 s.

Leivo M., Asanti T., Koskimies P., Lammi E., Lampolahti J., Mikkola-Roos M. & Virolainen E. 2002: Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisuja nro 4. Suomen graafiset palvelut. Kuopio. 142 s.

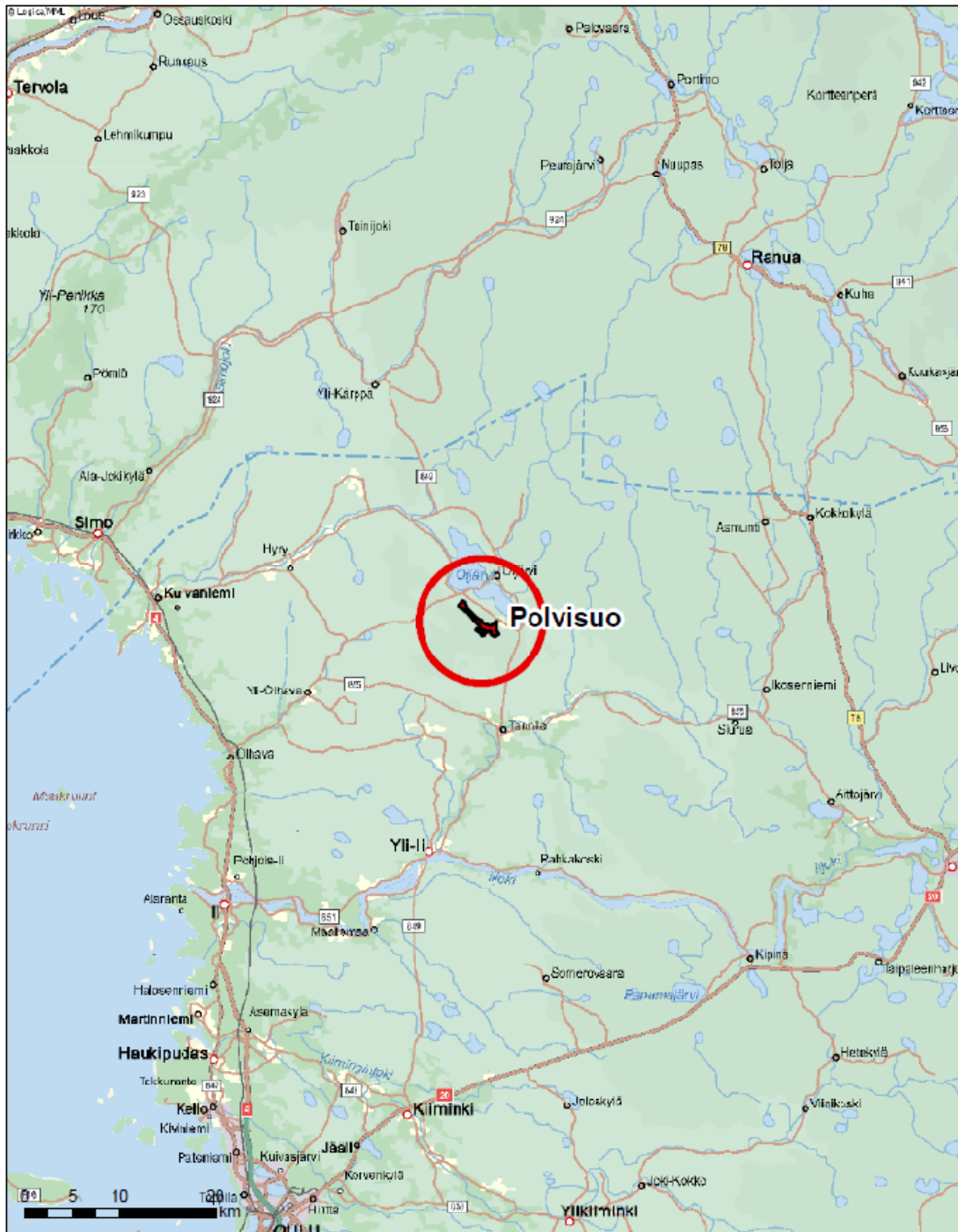
Neuvoston direktiivi 79/409/ETY, annettu 2.4.1979 luonnonvaraisten lintujen suojelusta.

Rassi P., Alanen A., Kanerva T. & Mannerkoski I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 432 s.

Parviainen, J. 2003. Polvisuon linnustoselvitys. Jaakko Pöyry infra, PSV-Maa ja Vesi.

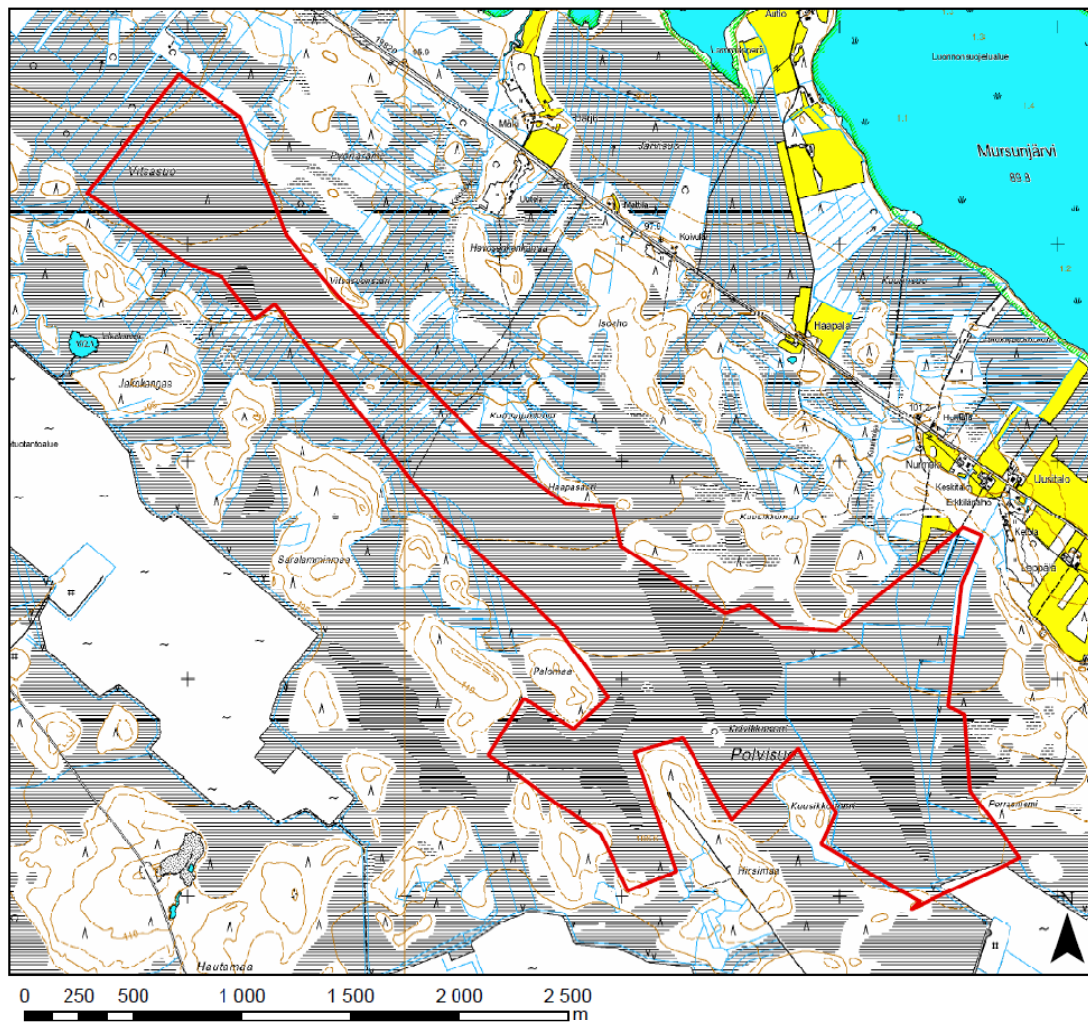
Liite 1. Polvisuon sijainti.

Vapo Polvisuo

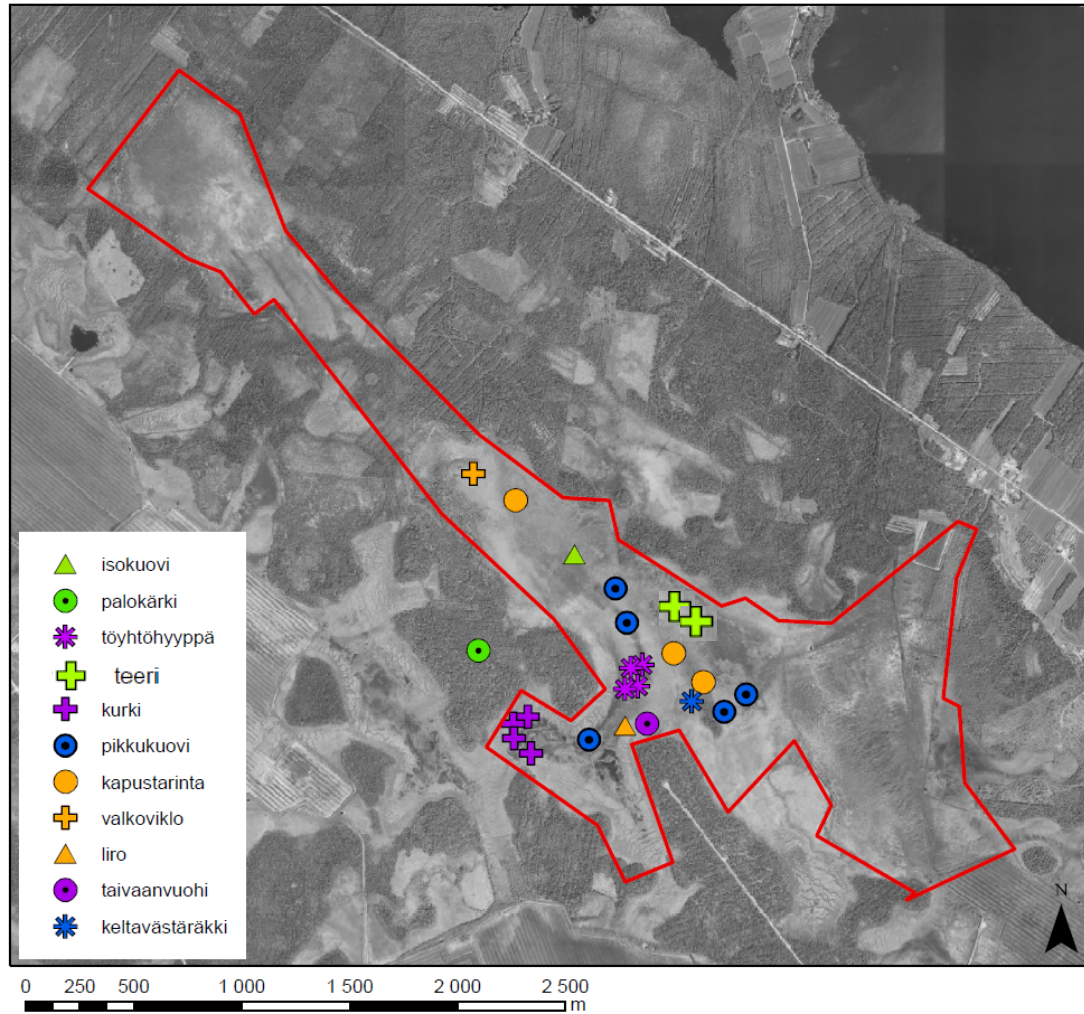
Liite 2. Polvisuon selvitysalueen rajaus.

Vapo
Polvisuo

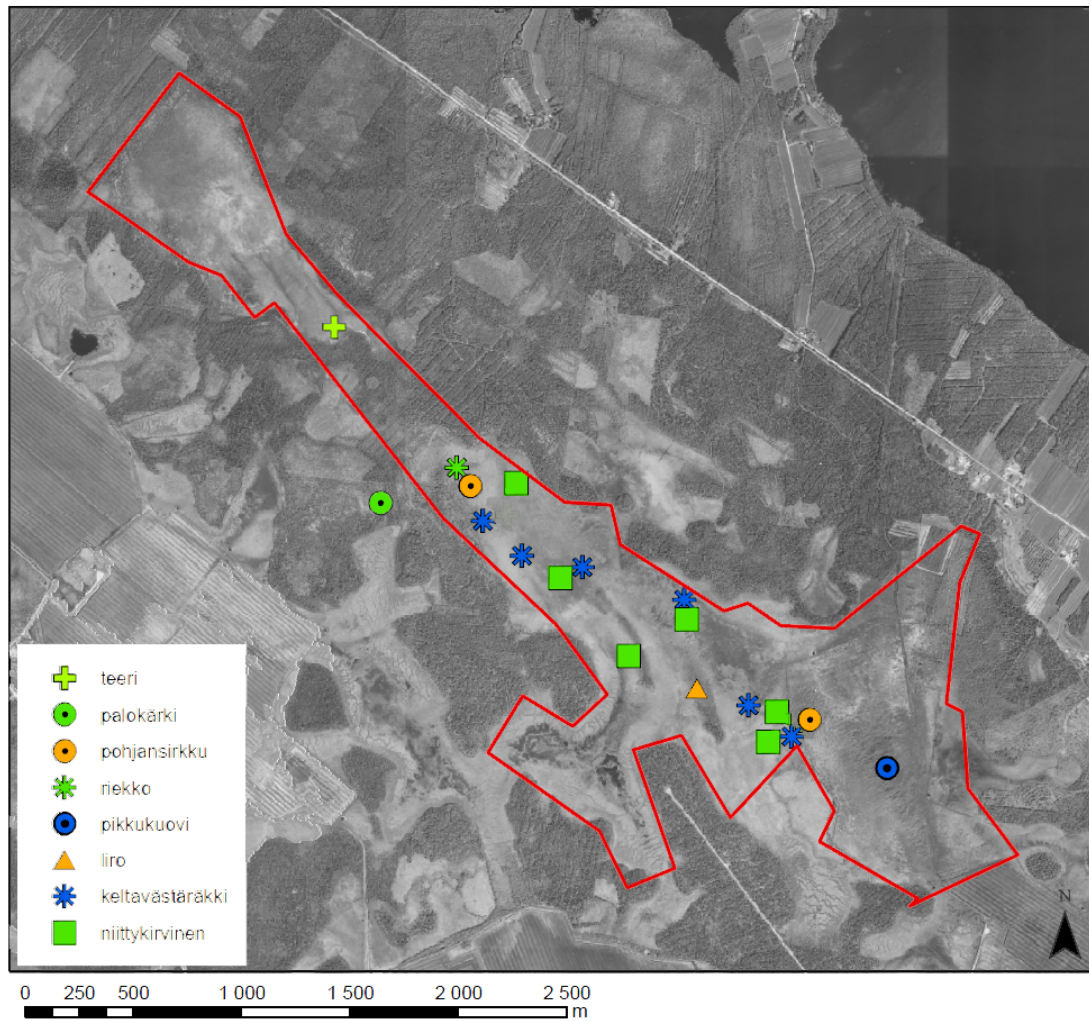
Liite 3. Polvisuon muutonaikainen linnusto

Vapo
Polvisuo

Liite 4. Polvisuon suojelullisesti merkittävien lajien ja suolajien reviirit selvitysalueella.

Vapo Polvisuo

Liite 5. Taulukossa 1. Polvisuon tutkimusalueella havaitut merkittävät pesimälajit 2003 ja 2009 sekä parimääräarvio 2009: Lajin uhanalaisuus = lajin uhanalaisuusluokitus Suomessa, NT = silmälläpidettävä laji ja RT = Keskitäydäällä Pohjanmaan vyöhykkeellä (vyöhyke 3a) alueellisesti uhanalainen laji. Direktiivilaji = EU:n lintudirektiivin liitteessä 1 mainittu laji, jonka elinympäristö- ja jäsenvaltioiden on suojeltava erityistoimin. Erityisvastuulaji = Suomen kansainvälisen linnustonsuojelun erityisvastuulaji. Asteriski (*) lajinimen perässä = suolinnut (Väisänen ym. 1998). x (2003) = laji pesi alueella 2003. Taulukossa 2. muutonaikainen lajisto vuosina 2003 ja 2009.

Taulukko 1. Pesimälajisto vuosina 2003 ja 2009.

Laji	Latinankielinen nimi	2003	2009	Uhanalaisuus	Direktiivilaji	Erityisvastuulaji
Kurki*	Grus grus	x	-		x	x
Riekko*	Lagopus lagopus	x	1			
Kapustarinta	Pluvialis apricaria	x	-		x	
Taivaanvuohi	Gallinago gallinago	x	-			
Pikkukuovi*	Numenius phaeopus	x	1	(RT)		x
Liro*	Tringa glareola	x	1	(RT)	x	x
Niittykirvinen*	Anthus pratensis	x	6			
Pohjansirkku	Emberiza rustica	x	2			
Keltävästäräkki*	Motacilla flava	x	6	(RT)		
teeri	Tetrao tetrix	-	1	(NT)	x	x
Käki	Cucululus canorus	x	-	(NT)		
Pensastasku	Saxicola rubetra	x	-	(NT)		

Taulukko 2. Muutonaikainen lajisto vuosina 2003 ja 2009.

Laji	Latinankielinen nimi	2003	2009	Uhanalaisuus	Direktiivilaji	Erityisvastuulaji
Kurki*	Grus grus	2	4		x	x
Kapustarinta	Pluvialis apricaria	3 (+20)	3		x	
Taivaanvuohi	Gallinago gallinago	1	1			
Pikkukuovi*	Numenius phaeopus	6	5	(RT)		x
Valkoviklo*	Tringa nebularia	-	1			x
Liro*	Tringa glareola	6	1	(RT)	x	x
Niittykirvinen*	Anthus pratensis	7	-			
Keltävästäräkki*	Motacilla flava	5	1	(RT)		
teeri	Tetrao tetrix	-	2	(NT)	x	x
Hiiirihaukka	Buteo buteo	1	-			
töyhtöhyppä	Vanellus vanellus	-	2			
Isokuovi	Numenius arquata	-	1			x